

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO
Norge

Deres ref.:

Vår ref.: 2012/0698-4

Dato: 16.11.2012

Svar på høring - Endringer i energiloven - Utenlandsforbindelser

Konkurransetilsynet viser til høringsbrev av 18. september 2012 fra Olje- og energidepartementet («departementet»), med vedlagt forslag til endringer i energiloven. Høringsfristen er satt til 16. november 2012.

Kort beskrivelse av høringsforslaget

Ifølge høringsforslaget er det foreslått endringer i energiloven § 4-2 for å bringe bestemmelsen mer i samsvar med EØS-rettens krav. Endringer i bestemmelsens ordlyd skal ifølge høringsnotatet klargjøre hva som er konsesjonspliktig, hvilke kriterier som skal legges til grunn for vurderingen av om utenlandskonsesjon skal gis, og hva som reguleres i henholdsvis anleggs- og utenlandskonsesjonene. Det foreslås videre å forankre direkte i energiloven § 4-2 et krav om å informere departementet om prosjekter og plikt til å søke om konsesjon.

Departementet foreslår videre å opprettholde ordningen med både anleggskonsesjon og utenlandskonsesjon. Anleggskonsesjon vil rette seg mot tekniske forhold, mens utenlandskonsesjonen krever en helhetlig vurdering av prosjektets samlede samfunnsøkonomiske virkninger. Nye utenlandsforbindelser vil etter forslaget måtte ha både anleggskonsesjon etter § 3-1 og utenlandskonsesjon etter § 4-2.

Dagens ordlyd "utførsel og innførsel av elektrisk energi" foreslås erstattet med "å eie eller drive utenlandsforbindelser", for å klargjøre at det er forhold ved selve infrastrukturen som skal vurderes, ikke krafthandelen som sådan. Tilrettelegging for krafthandel som forestås av Nord Pool Spot, vil ikke lenger være konsesjonspliktig etter § 4-2.

Det foreslås presisert i lovteksten at systemansvarlig enten selv må eie utenlandsforbindelsen, eller ha bestemmende innflytelse i et foretak som gis konsesjon for utenlandsforbindelsen. Kravet retter seg mot alle deler av forbindelsen under norsk jurisdiksjon og skal sikre at den systemansvarlige er involvert på eiersiden i alle prosjekter som gis konsesjon. Etter departementets vurdering er dette i tråd med norsk praksis. Den systemansvarlige har det overordnede ansvaret for at kraftsystemet drives og utvikles på en samfunnsmessig rasjonell måte. Ifølge høringsnotatet har systemansvarlig best mulighet til å se porteføljen av utenlandsforbindelser i sammenheng med det innenlandske kraftsystemet, herunder virkninger på forsyningssikkerheten og behov for forsterkninger av innenlandsk nett som følge av utenlandsforbindelser. Prinsippet om at utenlandsforbindelser skal eies og drives av operatør for transmisjonssystemet anses videre i tråd med EUs tredje energimarkedspakke og med rettsakter i EØS-sammenheng. Departementet viser til at tilsvarende krav er inntatt i svensk lovgivning. Departementet vektlegger behovet for en kontrollert utvikling av infrastruktur mellom Norge og utlandet, blant annet av hensyn til forsyningssikkerheten.

Det foreslås for øvrig et lovbestemt krav om at handelsvilkårene fastsettes av departementet. Prinsippene i forordningen om grensekryssende krafthandel vil være førende ved fastsettelsen av vilkårene.

Videre foreslås det å innføre et nytt krav om informasjon til departementet. I myndighetenes samfunnsøkonomiske vurdering av et prosjekt, vil det være behov for en oversikt over konkurrerende prosjekter og ulike alternativer under planlegging.

For mindre utenlandsforbindelser for lokal forsyning i grenseområder foreslås det en forenklet konsesjonsvurdering, samt at også andre foretak kan eie slike forbindelser.

Avslutningsvis foreslås det å oppheve energiloven § 10-2 om frister for avtaler om kraftutlevering og søknader om konsesjon, samt å oppheve energiloven § 10-3 sjette ledd om tiltak for å avbryte overføring av kraft.

Konkurransetilsynets kommentarer

Kraftutvekslingen med utlandet er viktig for Norge, fordi den gjør vårt kraftsystem som er basert på vannkraft, mindre sårbart for variasjoner i nedbøren. I perioder med lite nedbør kan vi om nødvendig importere den kraften vi trenger for å tilfredsstille den innenlandske etterspørselen. I perioder med mye nedbør kan kraftprodusentene tilsvarende eksportere kraft til utlandet. Den daglige kraftutvekslingen mellom Norge og utlandet baserer seg i stor grad på utnyttelsen av ulike teknologier for å produsere elektrisitet. Ressursene utnyttes effektivt når kraften til enhver tid produseres ved det anlegget hvor kraften har lavest alternativverdi.

Tilstrekkelig overføringskapasitet til utlandet bidrar således til en effektiv utnyttelse av kraftressursene. Det er behov for et overføringsnettverk med kapasitet til å håndtere den økte handelen over landegrensene dersom et integrert nordisk og europeisk kraftmarked skal fungere på en god måte. Markedsintegreringen krever nye investeringer i overføringskapasitet mellom land.

På grunn av flaskehals i overføringsnettet i det nordiske kraftmarkedet, kan det oppstå situasjoner hvor kraftprisen blir forskjellig i ulike geografiske områder. Slike flaskehals kan skape til dels store prisforskjeller mellom prisområdene. Flaskehals i nettet åpner for at markedsrett kan utøves innenfor et prisområde, gjennom at produsentene i området ser seg tjent med å heve prisen eller begrense tilbudet i større grad enn det som er nødvendig for å skape markedslikevekt i de lokale prisområdene. En produsent med markedsrett kan tilpasse seg slik at flaskehals akkurat unngås, og på den måten opprettholde høy pris i et område som ellers ville blitt et overskuddsområde (lavprisområde). Alternativt kan produsenten skape en flaskehals for på denne måten "låse produksjonen inne" i et underskuddsområde med høy pris (høyprisområde). Begge former for tilpasning kan gjøres ved å holde tilbake produksjon.

En direkte effekt av å bygge ut utenlandskabler er at konkurransen i markedet vil kunne øke. Utbygging kan redusere sannsynligheten for at det oppstår flaskehals, noe som også reduserer potensialet for utnyttelse av markedsrett. Et velfungerende kraftmarked bidrar til optimal utnyttelse av samfunnets ressurser.

For å sikre optimal utnyttelse av samfunnets ressurser er det viktig at det gjøres samfunnsøkonomiske vurderinger både når det gjelder utbygging og drift av utenlandskabler. På mange måter er disse hensynene de samme for utenlandsforbindelser som for sentralnettet i det norske markedet. Spesielt for kraftprodusenter kan de bedriftsøkonomiske insentivene avvike når det gjelder utbygging og drift av utenlandskabler. Kraftprodusenter kan for eksempel ha insentiver til å begrense kapasiteten i utenlandskabler for å skape temporære flaskehals i kraftmarkedet. Det kan også være forskjeller i bedriftsøkonomisk dimensjonering og beliggenhet på en utenlandskabel i forhold til hva som er optimalt for samfunnet som helhet. Av den grunn vil det ut fra Konkurransetilsynets vurdering være optimalt at en systemoperatør som Statnett er ansvarlig for driften av utenlandsforbindelsene.

Når det gjelder optimal utbygging av utenlandskablene, kan det etter Konkurransetilsynets oppfatning vurderes hvorvidt en kan oppnå en samfunnsøkonomisk effektiv utbygging ved at andre aktører har kontroll på eiersiden, eller om det er nødvendig at dette ansvaret forbeholdes Statnett. I den forbindelse er det viktig å vurdere om konsesjonsbestemmelser er tilstrekkelig til å ivareta dette behovet. Konkurransetilsynet mener at effektiv utnyttelse av eksisterende overføringskapasitet og

samfunnsøkonomisk effektiv utbygging av kapasitet er grunnleggende forutsetninger for å oppnå tilstrekkelig konkurranse i det nordiske kraftmarkedet, og dermed et velfungerende og effektivt kraftmarked. Investeringene i utenlandforbindelser må være samfunnsøkonomisk lønnsomme. De nordiske konkurransemyndighetene har i rapporten "Capacity for Competition" fra 2007 også understreket dette.¹ Konkurransetilsynet vil understreke betydningen av at man ved tildeling av konsesjoner legger samfunnsøkonomisk effektivitet til grunn, samt at alle kabler som er samfunnsøkonomisk lønnsomme bygges ut. Tilsynet forutsetter at man får en utbyggingstakt som gjør at man ivaretar best mulig utnyttelse av kraftressursene.

Med hilsen

 Ingrid Kjeldstad Gullaksen (e.f.)   Birgitte Brevik
 avdelingsdirektør   seniorrådgiver

Kopi til:

Fornyings-,   Postboks 8004   0030 OSLO   Norge
 administrasjons-   Dep
 og
 kirkedepartementet